

значення $\varphi * \text{ЕМП} = 3,47$, яке вказує на значущість відмінностей у результатах експериментальної та контрольної груп, підтвердило ефективність запропонованої методики проектування фортепіанної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва з метою набуття ними художньо-емоційного досвіду.

Ключові слова: художньо-емоційний досвід, майбутні вчителі музичного мистецтва, педагогічні умови, методи, фортепіанна підготовка, проектування, експеримент.

РЕЗЮМЕ

Чжоу Е. Педагогические условия и методы приобретения художественно-эмоционального опыта будущими учителями музыкального искусства.

В статье представлено научное обоснование педагогических условий, составляющих экспериментальную методику проектирования фортепианной подготовки будущих учителей музыкального искусства с целью приобретения ими художественно-эмоционального опыта. Освещен процесс поэтапного внедрения предложенных педагогических условий. Представлено методическое сопровождение указанного процесса. Приведены статистические результаты проведенного экспериментального исследования по проверке эффективности разработанной экспериментальной методики.

Ключевые слова: художественно-эмоциональный опыт, будущие учителя музыкального искусства, педагогические условия, методы, фортепианная подготовка, проектирование, эксперимент.

УДК 378.22.013.32:792.8

Яо Пейчань

Національний педагогічний

університет імені М. П. Драгоманова

ORCID ID 0000-0002-8611-3756

DOI 10.24139/2312-5993/2019.09/310-325

ПРОБЛЕМА ПЕДАГОГІЧНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА В СУЧАСНИХ НАУКОВИХ РОЗВІДКАХ

У статті здійснено аналіз сучасних наукових досліджень щодо проблеми співвідношення фахової та педагогічної підготовки майбутніх учителів хореографічного мистецтва як цілісної, багаторівневої, різновекторної художньо-педагогічної системи, у результаті якого з'ясовано, що підготовка майбутніх учителів хореографічного мистецтва має біфункціональність та поліфонічний характер, що полягає у складному діалектичному поєднанні її професійно-педагогічної та фахово-хореографічної складових. Виокремлено основні положення представлених у науковому полі мистецької освіти досліджень, які акцентують увагу на необхідності забезпечення збалансованості професійної підготовки майбутніх учителів хореографічного мистецтва, посилення її педагогічної спрямованості, що посідає ключові позиції у процесі стимулювання розвитку професійного інтересу до педагогічної діяльності у студентів хореографічного фаху.

Ключова слова: професійна підготовка, хореографічне мистецтво, педагогічна спрямованість, професійний інтерес, майбутні учителі хореографії.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку хореографічної освіти актуалізує питання підготовка педагога-хореографа нової формації, що відображає суспільний попит на вмотивованого на педагогічну професію вчителя-професіонала, який не лише володіє необхідними фаховими й педагогічними компетенціями, а і виявляє розвинений професійний інтерес до навчання і виховання дітей основам хореографічного мистецтва, має сформовану педагогічну позицію щодо художньо-естетичного виховання молоді. Підготовка майбутніх учителів хореографічного мистецтва становить самостійну, цілісну, багаторівневу, різновекторну художньо-педагогічну систему, що проектує процес професійно-творчого та особистісного становлення й зростання фахівця. Аналіз наукової літератури і практичної діяльності закладів вищої мистецької освіти вказує на її поліфонічний характер та біфункціональність, що полягає у складному діалектичному поєднанні професійно-педагогічної та фахово-хореографічної складових.

Метою статті є висвітлення результатів аналізу представлених у науковому полі мистецько-педагогічної освіти досліджень, у яких обґрунтовується необхідність педагогізації професійної підготовки майбутніх учителів хореографічного мистецтва, узагальнюються підходи щодо шляхів стимулювання їх мотиваційної спрямованості, ціннісних орієнтацій, професійного інтересу до педагогічної діяльності.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети нами було використано такі методи дослідження: загальнонаукові – аналіз, синтез, узагальнення; конкретно-наукові – метод термінологічного аналізу, системно-структурний та системно-функціональний аналіз, що дали змогу забезпечити розкриття сутності досліджуваних педагогічних явищ за допомогою виявлення та уточнення значень і смислів основоположних понять.

Аналіз актуальних досліджень. Наукові розвідки Л. Андрощук, О. Барабаш, О. Бережної, Т. Благової, Н. Буль, О. Бурлі, Ю. Богачової, О. Бондаренко, Ю. Волкової, Ю. Герасимової, Н. Добролюбової, Д. Корабельникової, С. Куценко, Л. Макарової, О. Мартиненко, Т. Мацаренко, Л. Мітакович, В. Никитина, Т. Осипової, О. Палилей, Г. Полякової, Ю. Ростовської, Т. Сердюк, І. Спінула, О. Таранцевої, В. Шеремети, Ю. Шмакової, А. Чернишової, Т. Фурманової, М. Юр'євої та інших авторів охоплюють широкий спектр проблем професійної підготовки фахівців-хореографів, контрапунктом до чого є педагогічна складова.

Виклад основного матеріалу. Дослідження історіографії проблеми показало наявність різних підходів до її продуктивного розв'язання. Розкриємо їх евристичні можливості в контексті аналізу існуючого в мистецькій освіті досвіду підготовки майбутніх учителів хореографічного мистецтва.

Н. Добролюбова та О. Школа правомірно акцентують увагу на прагненні багатьох студентів-хореографів реалізуватися передусім як виконавці та відповідно спрямовані на фахову хореографічну підготовку,

формування виконавської майстерності, недооцінюючи при цьому роль і значення власне педагогічної складової професійної компетентності (Добролюбова та Школа, 2018, с. 39).

Л. Мітакович слушно наголошує на специфіці хореографічного мистецтва, яке у вузькому сенсі полягає в руховому (танцювальному) вигляді передавати ідейний задум автора твору за допомогою тіла й акторської гри. Проте хореографічна освіта передбачає і оволодіння студентами педагогічними знаннями та вміннями, розвиток їх творчих здібностей та вмінь створювати власний хореографічний продукт. Тому підготовка педагога-хореографа, на думку автора, повинна відбуватися інтегрувати педагогіку та мистецтво танцю, а професійні завдання хореографічної освіти диференціюються на загальнопедагогічні та специфічні (Мітакович, 2009, с. 185-189).

Т. Сердюк зазначає, що професіоналізм педагога-хореографа обумовлюється широкою професійною ерудицією й умінням вільно викладати навчальний матеріал, урахувати психологічні можливості учнів, володіти ситуацією та демократичністю спілкування з вихованцями, мати елегантний зовнішній вигляд, швидко реагувати на ситуацію, бути спритним, швидко й чітко формулювати конкретні цілі, щоб контролювати розуміння учнями навчального матеріалу. Це, на думку автора, можливо лише тоді, коли підготовка хореографа у педагогічному закладі вищої освіти спрямована на оволодіння системою психолого-педагогічних знань та усвідомлення їх значення для організації навчального процесу з учнями різних освітніх установ. Підготовка викладача танцю у педагогічному закладі вищої освіти має забезпечити його кваліфікацію в галузі хореографії й водночас засвоєння сучасних знань з педагогіки відповідно до його професійної діяльності (Сердюк, 2011, с. 389).

А. Чернишова професійно-педагогічну підготовку майбутніх учителів початкових класів до викладання хореографії розглядає як багатогранний, цілеспрямований процес оволодіння майбутніми вчителями загальнонауковими, професійно-педагогічними, професійно-хореографічними знаннями та вміннями для успішного здійснення професійно-педагогічної діяльності, використання яких спрямоване на естетичне виховання дітей, оздоровлення підростаючого покоління, всебічний розвиток їх особистості та урізноманітнення змісту освіти (Чернишова, 2017, с. 164).

Ю. Шмакова тлумачить професійно-педагогічну спрямованість особистості майбутнього фахівця-хореографа як особистісну характеристику, що включає професійно-педагогічні якості, художньо-естетичні потреби, інтереси, ідеали, а також знання, уміння, навички, які формуються під впливом професійного середовища й забезпечують успішність процесу освоєння педагогічної діяльності та духовно-моральне становлення

особистості студентів (Шмакова, 2010, с. 16). Дійсно, це професійне новоутворення майбутніх викладачів-хореографів визначає головні мотиви їх навчання в закладах вищої мистецької освіти, позитивно впливаючи на успішність оволодіння курсом гуманітарних, загальнопрофесійних, спеціальних дисциплін та відображає емоційне «позитивне» ставлення майбутнього викладача-хореографа до своєї професії, стійкий інтерес до неї та бажання займатися педагогічною діяльністю.

Ю. Шамкова переконливо визначає стадії розвитку професійної спрямованості майбутнього викладача-хореографа: поява інтересу до професії як відображення потреби до її оволодіння; формування стійкого інтересу до професійної діяльності та її об'єкту; формування потреби в педагогічній діяльності й відповідальності за її виконання; набуття комплексу професійно значущих якостей особистості, що об'єднуються педагогічною спрямованістю; формування цілеспрямованості в оволодінні основами педагогічної майстерності як фундаментом готовності до здійснення педагогічної діяльності.

В. Шеремета, аналізуючи освітньо-кваліфікаційні вимоги підготовки педагогічних кадрів у галузі хореографічного мистецтва, вважає, що в основу логіки і змісту спеціальної підготовки покладено як оволодіння загальними принципами створення хореографічного твору, так і специфічними педагогічними методами, оскільки хореограф є не тільки творцем але й учителем. Головним же в підготовці спеціалістів-хореографів, на думку автора, є розкриття індивідуальності, виховання хореографа-творця з високим інтелектом, абстрактним і парадоксальним мисленням, можливостями виразу внутрішнього світу через індивідуальну форму руху, а також оволодіння педагогічними прийомами передачі своїх ідей та задумів учням (Шеремета, 2011, с. 208-209).

Привертають увагу також дослідження, у яких розкривається проблема співвідношення професійної та фахової компетентності майбутніх учителів хореографічного мистецтва. У низці досліджень цього напрямку слід особливо виокремити розвідки О. Бережної, Д. Корабельникової, Л. Макарової, О. Мартиненко, І. Спінула, Т. Фурманової, М. Юр'євої та ін. Так, І. Спінул підкреслює, що процес підготовки вчителя хореографії необхідно спрямовувати на формування особистості фахівця нового покоління, який має поєднувати в собі високий професіоналізм фахівця-хореографа, педагога-вихователя та менеджера; добре орієнтуватися в психології вихованців; володіти мистецтвом керівництва хореографічним колективом (Спінул, 2011, с. 272). Автор розглядає професійну компетентність майбутнього вчителя хореографії як інтегроване утворення в цілісній професійній структурі особистості студента, що є одним із проявів його професійного розвитку та професійно-педагогічної культури, показником сформованості професійно необхідних

якостей і характеристик на засадах системи психолого-педагогічних та фахових знань, умінь і навичок, досвіду емоційно-ціннісного ставлення до явищ хореографічного мистецтва відповідно до суспільних вимог та цінностей, що зумовлюють необхідний рівень готовності до здійснення хореографічно-педагогічної діяльності, забезпечують високий рівень самоорганізації та професійної самореалізації (Спінул, 2011, с. 275).

О. Мартиненко визначає професійну компетентність учителя хореографії властивістю особистості, що виявляється в здатності до педагогічної, виконавської та балетмейстерської діяльності та включає професійно-педагогічні якості, художньо-естетичні потреби, інтереси, знання, уміння та навички, які формуються під впливом професійного середовища і сприяють успішності процесу засвоєння теорії, методики та практики педагогіко-хореографічної діяльності, духовно-творчому становленню особистості майбутнього фахівця (Мартиненко, 2015, с. 10).

М. Юр'єва та Л. Макарова професійну компетентність викладача хореографа визначають як інтегративну властивість особистості, що відбиває єдність теоретичної, практичної й морально-психологічної готовності педагога до професійної діяльності та містить сукупність психолого-педагогічних, методичних і спеціально-предметних знань, виконавських умінь, особистісних характеристик, що забезпечують ефективну педагогічну діяльність. Сутність розвитку професійної компетентності педагога-хореографа, на думку авторів, полягає в освоєнні особистістю професійних ролей (викладача, вихователя, виконавця) на основі поглиблення знань, умінь, розвитку професійної мотивації для забезпечення творчої самореалізації у професійній діяльності (Юр'єва та Макарова, 2011, с. 109).

Т. Фурманова вважає, що одним із засобів формування професійних компетентностей майбутніх учителів хореографії є впровадження міжпредметних зв'язків. У широкому сенсі автор розглядає міждисциплінарні зв'язки як принцип дидактики, що сприяє координації, систематизації навчального матеріалу, формує у майбутніх фахівців загальнонаукові або загальнопредметні знання, навички та засоби їх отримання в різних видах діяльності. У вузькому (предметному) сенсі – це принцип дидактики, який виконує інтегративну та диференційовану функції в процесі викладання окремого предмета та виступає засобом поєднання знань у цілісну систему, що сприяє розширенню межі цього предмета без втрати його якісних особливостей (Фурманова, 2016, с. 141).

На думку Д. Корабельникової, фахова компетентність учителя хореографії – це здатність до освітньої діяльності на основі сформованих хореографічних, виконавських та педагогічних знань, умінь та навичок, досвіду емоційно-ціннісного ставлення до явищ хореографічного мистецтва відповідно до суспільних вимог та цінностей. Структура фахової компетентності майбутнього вчителя-хореографа складається з трьох

компонентів: когнітивного (фахові знання), практично-творчого (хореографічні та педагогічні вміння), ціннісно-орієнтаційного (ціннісні орієнтації особистості у професійній сфері), які забезпечують успіх педагогічної діяльності (Корабельникова, 2010, с. 118-121).

Звужуючи проблему дослідження у сферу педагогічної творчості та педагогічної діяльності, наведемо найбільш переконливі, на нашу думку, дослідження з цього питання Г. Полякової, Ю. Богачової та ін. Так, Г. Полякова, спираючись на загальноприйняті в педагогічній науці критерії, пропонує такий підхід до аналізу творчої педагогічної діяльності вчителя хореографії: сумісність у процесі спілкування педагога з учнями ґрунтується на принципах взаємної доброзичливості, принциповості й відповідальності; розробка принципово нових підходів до навчання хореографії, виховання і розвитку учнів у процесі занять хореографією; раціоналізація та модернізація змісту, форм, методів та засобів навчально-виховного процесу у світлі реформування освіти, зокрема з метою розвитку творчих можливостей учнів, їх талантів та обдарованості; комплексне і варіантне використання у професійній діяльності всієї сукупності теоретичних знань і практичних навичок; бачення нової проблеми в зовнішній знайомій ситуації, знаходження варіантних шляхів її вирішення (особливо в постановочній роботі); проведення систематичного самоаналізу професійної діяльності, науково-дослідної роботи по творчому узагальненню власного досвіду й досвіду своїх колег (як у навчальній роботі, так і у концертно-конкурсній діяльності); володіння формами і методами управління творчою навчальною діяльністю учнів з метою розвитку їх творчих можливостей; реалізація на практиці принципів педагогіки співробітництва (особливо під час репетиційної та концертної діяльності); оригінальне конструювання навчально-виховного процесу, що виражається у власних хореографічних постановках (Полякова, 2008, с. 55-59).

Ю. Богачова, досліджуючи проблему формування професійної готовності педагога-хореографа до практичної (педагогічної) діяльності, характеризує її специфіку, яка полягає у творчому характері вирішення практичних завдань і переважному значенні коригувальних можливостей мистецтва танцю в розширенні гуманістичного характеру взаємодії, толерантності в поєднанні з професійною компетентністю, сукупністю психолого-педагогічних знань і особистісних якостей (Богачова, 2007, с. 12).

Натомість О. Барабаш, Т. Благова, Н. Буль, О. Бурля, С. Куценко та ін., сконцентрувалися на дослідженні проблематиці педагогічної майстерності майбутніх учителів хореографічного мистецтва. У дослідженні О. Бурля запропоновано визначення поняття педагогічної майстерності як комплексу професійно-педагогічних знань, умінь і навичок, необхідних хореографу, щоб ефективно застосовувати обрані ним методи педагогічного впливу як на окрему особистість, так і на дитячий колектив в цілому (Бурля, 2004, с. 5).

Розглядаючи процес формування педагогічної майстерності керівника дитячого хореографічного об'єднання, автор наголошує на тому, що ефективність цього процесу обумовлюється теоретично обґрунтованим змістом професійно необхідних педагогічних якостей, що відбивають мету, завдання і зміст позашкільної художньо-естетичної роботи з дітьми. Дослідник підкреслює, що рівень педагогічної майстерності визначається рівнозначним володінням основних видів професійної діяльності керівника: управління, навчання, виховання та творчій діяльності (Бурля, 2004, с. 13). Майстерність хореографа Н. Буль характеризує як високий рівень педагогічної діяльності, важливим фактором якого є передумови, що сприяють досягненню високого рівня цієї роботи: це, перш за все, поряд із покликанням педагога – яскраво виражене позитивне ставлення до учнів. Зовнішньо майстерність хореографа проявляється у вирішенні різноманітних педагогічних завдань, високому рівні організації навчально-виховного процесу. Автор робить висновки, що педагогічна майстерність хореографа – це структурне утворення з численними елементами, багатопланове, багатоаспектне, поліфункціональне явище в педагогічній діяльності. Відповідаючи вимогам сьогодення, педагогічна майстерність хореографа є системоутворювальним фактором професійної підготовки майбутніх учителів до практичної діяльності (Буль, 2010).

О. Барабаш вважає що сутність педагогічної майстерності полягає в особистості вчителя, його позиції, здатності виявляти творчу ініціативу, умінні реалізовувати свої фахові уміння та здібності в ролі постановника-балетмейстера, володіти такими професійними якостями, як комунікативність, педагогічна інтуїція, самовладання, педагогічний оптимізм (Барабаш, 2012, с. 7). Складовою педагогічної майстерності вчителя хореографії, на думку автора, є педагогічна техніка, яка, насамперед, являє собою групу вмінь педагога керувати своєю поведінкою (Барабаш, 2012, с. 8). О. Барабаш підкреслює що педагогічна майстерність необхідна майбутньому вчителю хореографії для забезпечення високого рівня освіченості (знання історії хореографічного мистецтва, теорії та практики викладання класичного, народно-сценічного, сучасного, бального танців, постановка хореографічних номерів), вихованості та розвитку учнів (індивідуальний підхід до кожної особистості), постійного руху до самовдосконалення (опанування новими сучасними танцювальними стилями, ознайомлення з методичними розробками тощо) (Барабаш, 2012, с. 9).

С. Куценко, скеровуючи свої дослідження в русло проблем педагогічної майстерності вчителя хореографії, називає такі її компоненти: професійна компетентність (наявність загальних психолого-педагогічних знань, принципів, форм, методів навчання й виховання); здатність до якісного підбору навчального матеріалу (рівень майстерності володіння ним, технологіями його подачі, комунікабельність, об'єктивність, педагогічна

взаємодія, передбачення, педагогічна позиція); особисті якості (світогляд, моральна вихованість, широкий кругозір та ерудиція, духовна культура, оптимізм, емоційний самоконтроль, витримка); педагогічна техніка (міміка, жести, мовлення, спілкування, емоційний контроль, артистичність); педагогічний такт (уміння висловлюватися прийнятним тоном, повага й вимогливість, стиль спілкування з учнями, колегами); педагогічна творчість (уміння швидко й ефективно підбирати та застосовувати в освітньому процесі різноманітні форми, засоби й методи педагогічного впливу на учня з орієнтацією на результат творчого рівня); гуманістична спрямованість (визначальна характеристика майстерності педагога); культура спілкування та педагогічні здібності (Куценко, 2015, с. 115-116).

Т. Благова розглядає педагогічну майстерність майбутніх учителів-хореографів на тлі педагогічної практики, оскільки вважає цей компонент важливим у процесі фахової практичної підготовки з точки зору його основного призначення – формування у студентів умінь застосовувати в педагогічній діяльності науково-теоретичні знання, здобуті при вивченні загальнопедагогічних і спеціальних фахових дисциплін (Благова, 2010, с. 245).

Окремі аспекти формування професійної компетентності хореографів розглядають у своїх працях Л. Андрощук, О. Бережна, Ю. Герасимова, А. Бондаренко, Т. Мацаренко, В. Никитин, Т. Осипова, О. Палилей, Ю. Ростовська, Т. Сердюк, О. Таранцева та ін.

Важливою характеристикою майбутніх педагогів-хореографів, за твердженням Т. Мацаренко, є педагогічна установка, а саме створення внутрішньої налаштованості на здійснення педагогічної діяльності. Педагогічну установку автор бачить у взаємозв'язку із установкою на саморозвиток. Чим вище сформована установка на саморозвиток, зауважує автор, тим сильніше виражена спрямованість хореографів на педагогічну діяльність, відбувається формування адекватної оцінки людиною своїх можливостей. Принагідно автор підкреслює, що педагогічна діяльність дає педагогам-хореографам можливість розвитку тих здібностей, які не отримували реалізації в сценічній діяльності: включення в дослідницьку діяльність (розвиток пізнавальних, аналітичних здібностей, пам'яті, мови); управління колективом (організаторські здібності); свобода вибору (Мацаренко, 2014).

Т. Сердюк у своєму дослідженні доводить актуальність проблеми формування художньо-естетичного досвіду майбутніх учителів хореографії як необхідного компонента їх професійної підготовки в педагогічному закладі вищої освіти шляхом досягнення системності хореографічних та професійно-педагогічних знань студентів засобами мультимедійного і аудіовізуального навчання, синтетичної драматизації та опорно-методичних карт постановочної роботи (Сердюк, 2009, с. 5).

Ю. Ростовська, розробляючи тематику формування педагогічних переконань майбутніх учителів музики і хореографії у процесі методичної підготовки, окреслює сутність цього поняття як сукупність знань і уявлень про явища педагогічної дійсності, які усвідомлюються вчителем як істинні та зумовлюють його діяльно-вольову поведінку. Автор вважає, що педагогічні переконання - це складне особистісне утворення, яке характеризується позитивним ставленням до педагогічної діяльності, установкою та готовністю до вчительської праці, стійким способом поведінки; визначається рівнем розвитку педагогічних знань і формується на основі суспільного досвіду та усвідомлення значущості мети професійної діяльності (Ростовська, 2005, с. 7-8). Дослідниця виділяє педагогічні переконання методологічного та методичного рівнів. Педагогічні переконання методологічного рівня ґрунтуються, насамперед, на знаннях щодо закономірностей художнього пізнання дійсності, природи мистецтва, його ролі у формуванні особистості; особливостей сприймання художніх творів, їх створення і виконання тощо. Педагогічні переконання методичного рівня визначаються теоретичними аспектами навчання музики і хореографії і ґрунтуються на взаємозв'язку художньо-теоретичних знань з безпосередньою практичною діяльністю вчителя (Ростовська, 2005, с. 14).

На переконання Т. Осипової, у системі підготовки майбутнього педагога-хореографа увага повинна зосереджуватися на розвитку вмінь педагогічного управління, оскільки провідним видом його діяльності виступає управлінська діяльність як культурологічний процес, що передбачає залучення до культури управлінської діяльності через осмислення і прийняття особистістю цінностей сучасної системи освіти, як процес оволодіння теоретичними знаннями і практичними вміннями педагогічного управління (Осипова, 2014, с. 11).

Під підготовкою майбутніх педагогів-хореографів до управління творчим колективом Т. Осипова розуміє цілеспрямований процес передачі знань, умінь, навичок з вирішення професійних, управлінських завдань; досвіду креативної діяльності, емоційно-ціннісне ставлення до дійсності і до себе. Готовність педагога-хореографа до управління творчим колективом, за твердженням автора, – це сукупність управлінських знань, умінь, професійно значущих якостей, ціннісних орієнтацій, що забезпечують продуктивне педагогічне керівництво репетиційною, виконавською і постановочною взаємодією учасників творчого колективу (Осипова, 2014, с. 22).

З'ясовуючи шляхи формування фахових умінь майбутніх учителів хореографії засобами українського народного танцю, О. Таранцева диференціює психолого-педагогічні та хореографічні фахові вміння, якими повинні оволодіти майбутні вчителі для здійснення ефективної професійної діяльності: володіння методикою виконання хореографічних композицій та власним стилем виконання; проведення уроків українського

народно-сценічного танцю та створенню хореографічних танцювальних композицій; організація міжособистісних контактів і педагогічної взаємодії у процесі створення дитячого хореографічного колективу; постановка українських народно-сценічних танців для організації позакласної роботи. Автор слушно зауважує, що ці вміння сприяють педагогічній пошуково-перетворювальній діяльності, результатом якої є подальший професійний розвиток та саморозвиток учителя (Таранцева, 2002, с. 12).

Проблемою досліджень Л. Андрощук є індивідуальний стиль діяльності вчителя хореографії, який, за висновками автора, відображає рівень його творчого самовираження та професіоналізму в педагогічній роботі, забезпечує ефективну суб'єкт-суб'єктну взаємодію педагога з учнями в навчальному процесі, результатом якої є формування творчої індивідуальності школяра. На думку Л. Андрощук, індивідуальний стиль діяльності вчителя хореографії – це модель діяльності, яка базується на сукупності різнорівневих властивостей індивідуальності та забезпечує активне становлення людини в суспільстві на засадах самоактуалізації, творчої самореалізації, суспільної діяльності в межах особистісного креативного вибору (Андрощук, 2013).

Вартим уваги є дослідження Ю. Герасимової, де розглядається проблема розвитку педагогічних якостей хореографів у процесі професійної підготовки, головними передумовами розв'язання якої є розуміння сутності професії педагога, наявність якостей (здібностей), які допомагають стати педагогом професіоналом, прояв інтересу до професії, професійно-педагогічна спрямованість, моральні шукання особистості тощо. До педагогічних якостей особистості студента-хореографа, на думку автора, належать такі, як: відповідальність, прагнення до нового, компетентність, висока внутрішня мотивація до формування професійної майстерності (Герасимова, 2007, с. 15).

В. Нікітин, розкриваючи тему професійно-педагогічної підготовки балетмейстера, окреслює основні педагогічні функції балетмейстера, які він розрізняє в залежності від специфіки професійної діяльності – в аматорському або професійному мистецтві. В аматорському мистецтві педагогічна діяльність проявляється в освітній, виховній та розвиваючій функції. У професійному мистецтві більш важливими стають функції, які більшою мірою відображають комунікативний і конструювальний види діяльності, а саме: освітня (загальна характеристика творчого процесу), аналітична (пояснення внутрішнього змісту і зовнішніх проявів процесу створення хореографічного твору), прогностична (передбачення тенденцій подальшого розвитку), управлінська (визначення рекомендацій для подальшого функціонування процесу презентації хореографічного твору і здійснення керівництва ним) (Никитин, 2007, с. 31).

О. Бережная наголошує на важливості вивчення предметів психолого-педагогічного циклу у процесі підготовки фахівця-хореографа. Автор підкреслює, що оскільки фахівець-хореограф у своїй діяльності виступає також у ролі педагога, то доречно звернення до сутності педагогічної творчості, яка є ключовим елементом професійної творчості. Рішення проблеми розвитку основ професійної творчості майбутніх хореографів О. Бережна пов'язує з науковим обґрунтуванням поняття «професійна творчість» як якості педагогічної діяльності, що забезпечує готовність особистості до творчого вирішення проблем, пов'язаних із проектуванням і передбаченням результатів діяльності танцівників, постановки танцю. Автор робить висновки, що професійна творчість забезпечує розвиток компетентності хореографа в спеціальних знаннях, пов'язаних із хореографією як видом мистецтва і творчої діяльності, а також у педагогічних компетенціях, що дозволяють управляти танцювальним колективом, формувати соціальну позицію його учасників (погляди, переконання, ціннісні орієнтації) (Бережная, 2008, с. 22).

Подібної думки дотримуються О. Палилей та А. Бондаренко, які вважають, що рішення важливої проблеми вдосконалення психолого-педагогічної підготовки педагога-хореографа знаходиться в руслі актуалізації форми і змісту циклу дисциплін психолого-педагогічного спрямування, що має важливе значення в розробці моделі оцінки знань, умінь майбутніх педагогів-хореографів. Автори наголошують на тому, що підготовка педагогів-хореографів повинна здійснюватися на основі тісного взаємозв'язку змісту дисциплін педагогічного та професійного циклів з урахуванням компетентнісного підходу (Палилей та Бондаренко, 2017, с. 214-215).

О. Бережна бачить розвиток творчих компетентностей хореографа шляхом упровадження спеціальних знань, пов'язаних із хореографією як видом мистецтва і творчої діяльності, а також психолого-педагогічних знань, що дозволяє формувати у студентів творчість і здатність керувати колективом танцюристів, соціальну позицію учасників танцювального співтовариства (погляди, переконання, ціннісні орієнтації). Студент, який прагне до професійної творчості, здатний на пошук і реалізацію власних шляхів та методів керівництва колективом, перетворення типових педагогічних ситуацій в творчі тощо (Бережная, 2008, с. 9).

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Отже, аналіз вагомий за результатами теоретичного й методичного доробку педагогічної науки дозволяє стверджувати, що увага дослідників зазначеної проблеми спрямовується на пошук дієвих шляхів посилення педагогічної складової професійної підготовки майбутніх учителів хореографічного мистецтва. Дослідження також показало, що для підготовки педагога-хореографа нового покоління, універсального танцюриста, дослідника і творця, необхідне інноваційне ставлення до

процесу професійної підготовки, де її педагогічна складова посідає ключові позиції. У цьому контексті однією з перспективних напрямів наукових розвідок вважаємо формування професійного інтересу майбутніх учителів хореографічного мистецтва до педагогічної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

- Андрощук, Л. М. (2013). Індивідуальний стиль діяльності педагога-хореографа як наукова проблема. *Народна освіта*, 1 (19). Режим доступу: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=984 (Androshchuk, L. M. (2013). Individual style of activity of a teacher-choreographer as a scientific problem. *Public education*, 1 (19). Retrieved from: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=984).
- Барабаш, О. В. (2012). Формування педагогічної майстерності майбутніх учителів хореографії в процесі професійної підготовки. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*, 37, 6-10 (Barabash, O. V. (2012). Formation of pedagogical skills of future choreography teachers in the process of vocational training. *Means of educational and research work. Proceedings*, 37, 6-10).
- Бережная, Е. А. (2008). Развитие основ профессионального творчества будущих хореографов в процессе изучения предметов психолого-педагогического цикла (автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08). Ростов-н/Д. (Berezhnaia, E. A. (2008). Development of the basics of professional creativity of future choreographers in the process of studying subjects of the psychological and pedagogical cycle (PhD thesis abstract). Rostov-n/D).
- Благова, Т. О. (2010). Формування педагогічної майстерності майбутніх учителів-хореографів у процесі фахової практичної підготовки. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету: Педагогічні науки*, 56, 244-250 (Blagova, T. O. (2010). Formation of pedagogical skills of future teacher-choreographers in the process of professional practical training. *Proceedings of Kherson State University: Pedagogical Sciences*, 56, 244-250).
- Богачева, Ю. В. (2007). Формирование профессиональной готовности к практической деятельности педагогов-хореографов в вузах культуры и искусств (автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08). Москва (Bohacheva, Yu. V. (2007). The formation of professional readiness for the practical activities of teachers-choreographers in universities of culture and arts (PhD thesis abstract). Moscow).
- Буль, Н. С. Психолого-педагогічні особливості професійної майстерності хореографа. Режим доступу: <http://vuzlib.com/content/view/739/94/> (Bul, N. S. Psychological and pedagogical features of professional skill of choreographer. Retrieved from: <http://vuzlib.com/content/view/739/94/>).
- Бурля, О. А. (2004). Формування педагогічної майстерності керівника дитячого хореографічного об'єднання (автореф. дис. ...канд. пед. наук: 13.00.06). Київ (Burlia, O. A. (2004). Formation of pedagogical skills of the head of children's choreographic association (PhD thesis abstract). Kyiv).
- Герасимова, Ю. А. (2007). Развитие педагогических качеств в профессиональной подготовке хореографов в вузах культуры и искусств (автореф. дисс. ...канд. пед. наук: 13.00.08). Москва (Gerasimova, Yu. A. (2007). Development of pedagogical qualities in the professional training of choreographers in universities of culture and arts (PhD thesis abstract). Moscow).

- Добролюбова, Н. В., Школа, О. М. (2018). Технологія розвитку педагогічної спрямованості особистості майбутнього педагога-хореографа. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*, 7, 38-42 (Dobroliubova, N. V., Shkola, O. M. (2018). Technology of development of pedagogical orientation of personality of the future teacher-choreographer. *Scientific journal of M. P. Drahomanov National Pedagogical University. Series 15: Scientific and Pedagogical Problems of Physical Culture (Physical Culture and Sports)*, 7, 38-42).
- Корабельнікова, Д. С. (2010). Сутність і структура фахової компетентності вчителя хореографії. *Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*, 4, 118-121 (Korabelnikova, D. S. (2010). The essence and structure of professional competence of the choreography teacher. *Collection of scientific works of Berdiansk State Pedagogical University. Series: Pedagogical Sciences*, 4, 118-121).
- Куценко, С. В. (2015). Педагогічна майстерність майбутніх вчителів хореографії як гарант ефективності формування творчого потенціалу. *Актуальні питання мистецької освіти та виховання*, 1-2, 113-121 (Kutsenko, S. V. (2015). Pedagogical skills of future choreography teachers as a guarantor of the effectiveness of creative potential formation. *Topical Issues in Art Education and Training*, 1-2, 113-121).
- Мартиненко, О. В. (2015). Професійно-орієнтовані технології навчання у фаховій підготовці майбутнього вчителя хореографії. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, 139, 90-94 (Martynenko, O. V. (2015). Vocational-oriented teaching technologies in professional training of the future choreography teacher. *Proceedings. Series: Pedagogical Sciences*, 139, 90-94).
- Мацаренко, Т. Н. (2014). Этапы формирования педагогической установки будущего педагога-хореографа. *В мире науки и искусства: вопросы филологии, искусствоведения и культурологии: сб. ст. по матер. XXXIII междунар. науч.-практ. конф. 33 (II)* (Matsarenko, T. N. (2014). Stages of the formation of the pedagogical setting of the future teacher-choreographer. *In the world of science and art: issues of philology, art history and cultural studies: Proceedings of the XXXIII Int. scientific-practical conf. 33 (II)*).
- Митакович, Л. А. (2009). Подготовка будущих педагогов-хореографов к решению профессиональных задач. *Известия Российского государственного педагогического университета им. А. И. Герцена*, 116, 185-189 (Mitakovich, L. A. (2009). Preparing future teachers-choreographers to solve professional problems. *News of Russian State Pedagogical University named after A. I. Herzen*, 116, 185-189).
- Никитин, В. Ю. (2007). *Профессионально-педагогическая подготовка балетмейстера в учебных заведениях культуры и искусства* (автореф. дисс. ... д-ра пед. наук: 13.00.08). Москва (Nikitin, V. Yu. (2007). *Professional and pedagogical training of the choreographer in education institutions of culture and art* (PhD thesis abstract). Moscow).
- Осипова, Т. В. (2014). *Подготовка будущих педагогов-хореографов к управлению творческим коллективом* (автореф. дисс. ... канд. пед. наук). Челябинск (Osipova, T. V. (2014). *Preparation of future teachers-choreographers for the management of the creative team* (DSc thesis abstract). Cheliabinsk).
- Палилей, А. В., Бондаренко, А. А. (2017). Процесс формирования профессиональной готовности педагога-хореографа к практической деятельности. *Вестник КемГУКИ. Педагогические науки*, 39, 210-216 (Palilei, A. V., Bondarenko, A. A. (2017). The process of forming professional readiness of the teacher-choreographer for practical activities. *Bulletin of KemSUCl. Pedagogical sciences*, 39, 210-216).

- Полякова, Г. М. (2008). Педагогічна та мистецька творчість викладача хореографії. *Печатное слово*, 5/30, 55-59 (Palilei, A. V., Bondarenko, A. A. (2017). The process of forming the professional readiness of the teacher-choreographer for practical activities. *Bulletin of KemSUCI. Pedagogical sciences*, 39, 210-216).
- Розвиток художньо-естетичного світогляду майбутніх вчителів хореографії на основі інтегративного підходу (2015). О.В. Мартиненко (ред.). Бердянськ: Бердянський держпед ун-т (*Development of artistic and aesthetic outlook of future choreography teachers based on an integrative approach* (2015). O. V. Martynenko (Ed.). Berdyansk: Berdyansk. state. ped. univ.).
- Ростовська, Ю. О. (2005). *Формування педагогічних переконань майбутніх учителів музики і хореографії у процесі методичної підготовки* (автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02). Київ (Rostovska, Yu. O. (2005). *Formation of pedagogical beliefs of future teachers of music and choreography in the process of methodical preparation* (PhD thesis abstract). Kyiv).
- Сердюк, Т. І. (2009). *Формування художньо-естетичного досвіду майбутніх учителів хореографії* (автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04). Київ (Serdiuk, T. I. (2009). *Formation of artistic and aesthetic experience of future teachers of choreography* (PhD thesis abstract). Kyiv).
- Сердюк, Т. І. (2011). Професійна підготовка студентів-хореографів до майбутньої діяльності. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*, 58 (2), 385-390 (Serdiuk, T. I. (2011). Professional training of students-choreographers for future activities. *Proceedings of the Pedagogical Sciences*, 58 (2), 385-390).
- Спінул, І. В. (2011). Теоретичні підходи до інтерпретації професійної компетентності майбутнього вчителя хореографії. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, Вип. 101, 271-278 (Spinul, I. V. (2011). Theoretical approaches to interpretation of the professional competence of a future choreography teacher. *Proceedings. Series: Pedagogical Sciences*, 101, 271-278).
- Таранцева, О. О. (2002). *Формування фахових умінь майбутніх учителів хореографії засобами українського народного танцю* (автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04). Київ (Tarantseva, O. O. (2002). *Formation of professional skills of future teachers of choreography by means of Ukrainian folk dance* (PhD thesis abstract). Kyiv).
- Фурманова, Т. І. (2016). Формування професійної компетентності майбутніх учителів хореографії. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*, 135, 139-143 (Furmanova, T. I. (2016). Formation of professional competence of future choreography teachers. *Bulletin of Chernihiv National Pedagogical University. Series: Pedagogical Sciences*, 135, 139-143).
- Чернишова, А. М. (2017). Модель професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів початкових класів до викладання хореографії. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*, 1 (87), 163-167 (Chernyshov, A. M. (2017). Model of professional and pedagogical preparation of future primary school teachers for choreography teaching. *Bulletin of the Ivan Franko Zhytomyr State University*, 1 (87), 163-167).
- Шмакова, Ю. А. (2010). *Формирование профессионально-педагогической направленности у студентов хореографических факультетов вузов культуры и искусств* (автореф. дисс. канд. пед. наук: 13.00.08). Москва (Shmakova, Yu. A. (2010). *Formation of a professional and pedagogical orientation among students of choreographic departments of the universities of culture and arts* (PhD thesis abstract). Moscow).

- Шеремета, В. І. (2011). Освітньо-професійна програма підготовки педагогів-хореографів та її практична реалізація. *Науковий вісник Ужгородського університету: Серія: Педагогіка. Соціальна робота*, 23, 207-209 (Sheremeta, V. I. (2011). Educational and professional training program for choreographers and its practical implementation. *Uzhgorod University Scientific Bulletin: Series: Pedagogy. Social Work*, 23, 207-209).
- Юрьева, М. Н., Макарова, Л. Н. (2011). Повышение квалификации педагога-хореографа: компетентность и развитие. *Вестник Тамбовского университета. Серия: Гуманитарные науки Педагогика и психология*, 12 (104), 108-113 (Yurieva, M. N., Makarova, L. N. (2011). Professional development of a choreographer teacher: competence and development. *Bulletin of the Tambov University. Series: Humanities Pedagogy and Psychology*, 12 (104), 108-113).

РЕЗЮМЕ

Яо Пейчань. Проблема педагогической направленности профессиональной подготовки будущих учителей хореографического искусства в современных научных исследованиях.

В статье предпринято анализ современных научных исследований касательно проблемы соотношения специальной и педагогической подготовки будущих учителей хореографического искусства как целостной, многоуровневой, разновекторной художественно-педагогической системы, в результате которого выявлено, что подготовка будущих учителей хореографического искусства имеет бифункциональность и полифонический характер, что характеризует сложное диалектическое единство ее профессионально-педагогической и специально-хореографической составляющих. Выделено основные положения представленных в научном поле художественного образования исследований, в которых акцентируется внимание на необходимости обеспечения сбалансированности профессиональной подготовки будущих учителей хореографического искусства, усиления ее педагогической направленности, что определяет ключевые позиции в стимулировании процесса развития профессионального интереса к педагогической деятельности у студентов хореографических специальностей.

Ключевая слова: профессиональная подготовка, хореографическое искусство, педагогическая направленность, профессиональный интерес, будущие учителя хореографии.

SUMMARY

Yao Peishan. Contemporary scientific studies of the issues of pedagogical focus of the professional training of future teachers of choreographic art.

The article represents the analysis of the contemporary scientific research of the issues of estimation of the correlations of special and pedagogical trainings of the future teachers of choreographic art as the integral, multi-level and multi-oriented artistic and pedagogical system that witnesses the bifunctional and polyphonic nature of training of future teachers of choreographic art and implies complex dialectical integrity of its professional and pedagogical as well as specific choreographic parts. The article highlights the key results of available artistic education scientific research which stresses on the necessity of providing balanced professional training of future teachers of choreographic art and focusing on its pedagogical aspect, that defines the crucial function of the latter for promotion stable profession interest on pedagogical practices for the students of choreographic studies.

By using overall scientific and specific scientific research methods of analysis, synthesis, generalization, methods of terminological, systematic structural and systematic functional analysis, the author has reached and presents her individual multiple interpretations of the key elements of pedagogical phenomena under investigation and also discovered and developed the meanings and senses of the core terms.

The results of analysis of theoretical and methodological accomplishments of pedagogical science witnessed the growing interest of researchers on finding the efficient methods of strengthening pedagogical elements of professional education of future teachers of choreographic art. To this respect, the task of forming professional interest to pedagogical activities in future teachers of choreographic arts may be considered as one of important issues for future scientific studies.

Key words: vocational (professional) training, choreographic art, pedagogical focus, professional interest, future teachers.